

Kapitalizm ve tarihçiler: Kapitalizm Hakkında Mitler*

Ralph RAICO

Giriş

Friedrich Hayek, *Kapitalizm ve Tarihçiler* adlı kitabın giriş yazısı olan "Tarih ve Siyaset" başlıklı makalesinde "Tarihsel hadiselerle ilişkin siyasi düşünce ve görüşler her zaman birbiriyle yakından bağlantılıdır ve daima böyle olmaları gerekir" demiştir.²

Bu beyanın ilk bölümü, en azından, bir çok tecrübe ile doğrulanmıştır. Anti-kapitalist tarihsel yorumlamaların yayılması olayların akışı üzerinde güçlü bir etki bırakmıştır ve bugün bile etkili olmaktadır. Bunun güncel bir örneği Amerika Birleşik Devletleri'nde hükümet tarafından Microsoft Şirketi'ne karşı açılan anti-tröst davasıdır. Bu hadise olurken Amerikalıların çoğunluğu, bir kamu oyu yoklamasına göre, Microsoft'u desteklemeye devam etmektedir (Bu yoklamaya göre, Bill Gates Amerika'da Bill Clinton'dan çok daha popüler bir kimsedir).

Bununla birlikte, büyük medya dahil siyasal sınıf, en başarılı Amerikan şirketine yapılan bu saldırıyı desteklemektedir. Hiç şüphe yok ki, onların düşünceleri 19. yüzyılın sonu ve 20.yüzyılın başında tekeller ve tröstlere ilişkin hemen hemen dünyanın bütün üniversitelerinde öğretilen şeylerle şartlanmıştır. Buna göre, tekeller ve tröstler sınırsız rekabetin kaçınılmaz sonuçlarıydı ve tüketicilerin çıkarları için tekellerle tröstleri evcilleştirecek katı hükümet eylemleri gerekliydi. Anti-tröst kanunlarının -eğer geçmişte uymuşlarsa bile- bugünkü piyasa şartlarına uymadığı

Prof. Dr. Ralph Raico, University of Buffalo, ABD.

1. Bu tebliğin orijinal versiyonu Mayıs 2000'de St. Gallen' de the Hayek Gessellschaft'ın bir toplantısında dağıtılmıştır.

2. Hayek, F. A., (der.), *Capitalism and the Historians*, Chicago: University of Chicago Press, 1954, p.3.

gerçeği insanların "tarihin öğreticiliği"ne dair inancına kıyasen çok daha az ağırlık taşımaktadır.

Mont Pelerin Topluluğu'nun 1951'deki Beauvallon toplantısındaki bir panelde tarihçilerin kapitalizmi ele alış tarzları tartışıldı. Tarihçiler bu toplantıda en önemli tarihî olayı -kapitalizmin işçi sınıfının hayat şartlarını kötüleştirdiği iddiasını- konu olarak ele aldı. Daha sonra, bu toplantıda sunulan bu üç tebliğ bir araya getirildi ve Hayek'in takdim ve giriş makalesi ile birlikte yine Hayek'in editörlüğünde *Kapitalizm ve Tarihçiler* adıyla kitap olarak 1954'te yayımlandı.

Benim bildiğim kadarıyla, ilk yayınlandığından beri, bu kitabın sürekli yeni baskıları yapıldı. Bunun sebebi gayet sarıhtır: Kitabın ana tezlerinin halen geçerliliğini koruyan olağanüstü önem ve değeri.

"Kapitalizm mi" yoksa "Kapitalistler mi?"

Şimdi terminoloji sorununa dair bir giriş yapmanın sırasıdır. Hayek'in derlemesinin başlığında kapitalizm teriminin kullanılması belki bir talihsizliktir. Mukayeseli sistemler tartışmasında bu kesinlikle talihsizliktir. Çünkü sosyalizm sosyalistler tarafından desteklenen sistemse, o zaman, kapitalizmin destekçileri kimlerdir? Onları nasıl adlandırmalıyız? Tarih yazımı açısından da bu terim mahzurlar taşımaktadır. Bu terim, sık sık belirli kapitalistlerin veya kapitalist grupların entrikalarının bir sonucu olan eylemlerin geçmişte olduğu gibi sistemden kaynaklanan eylemlerle karıştırılmasına yol açmıştır.

Bu yüzden emperyalizm vakalarını izah ederken, sık sık yapıldığı gibi ilerlemek ve ticari çıkarlar ile imalatçılığın ve bankaların belli motivasyonlarına dikkati çekmek yeterli değildir. Bazı kapitalistlerin emperyalist yayılmacılığı veya köleliği veya savaş ve savaş hazırlığını kişisel olarak bundan çıkar sağladıkları için desteklemeleri, liberaller için sürpriz değildir. Siyasetin bu özelliği en azından Turgot'un ve kendi dönemlerinin merkantilist politikalarını telin eden diğer 18. yüzyıl liberallerinin zamanından beri bilinmektedir. Bu alanlardaki herşeyi alçakça kapitalist komplolar olarak gören sosyalistler gerçeğin farkında olmayabilirler, ancak yaptıkları tek kelimeyle geçmişin büyük radikal liberallerinin ayak izlerini takip etmektir.

Şuna işaret edilebilir ki bazı önemli vakalarda, serbest piyasa sisteminin suçlandığı üzücü gelişmelerin sorumlusu, kapitalizmin kendisini bir yana bırakın, kapitalistler bile değildi. Örneğin 1900'ler civarındaki denizaşırı Amerikan emperyalizmi ve emperyalizm çağındaki Fransız yayılmacılığı kapitalistlerin değil, fakat büyük ölçüde askeri görevliler ile hükümet memurlarının eseri idi. Fransız emperyalizmi Somali, Filipinler veya Batı Afrika'daki büyük Fransız servetine (mülküne) ilgisiz olan işadamlarından çok az teşvik görmüştür. Aynı şey İtalyan veya Rus emperyalizm dönemleri için de doğrudur.

Ünlü bir örnek Nazilerin iktidara yükselişidir. Yıllarca imtiyazlı muamele karşılığında Almanya'nın büyük banker ve sanayicilerinin Nazileri finanse ettikleri hikayesi nesilden nesile aktarıldı. Bu, Hitler'in nasıl iktidar olduğuna dair Komintern (Komünist Enternasyonal) açıklamasının oldukça sulandırılmış bir versiyonuydu. Her halükârda, bu suçlama kapitalizm ve faşizm arasında varolduğu ileri sürülen ilişkinin ana kanıtı olarak kabul edildi.

1985 yılında Yale'den Henry Ashby Turner, Jr. bu yorumun sadece bir mit olduğunu enfes ve titiz bir bilimsel çalışmayla gösterdi. Onun analizi hali hazırda bu sahadaki hemen hemen tüm uzmanlarca kabul edilmektedir.³

Turner, örneğin, Hitler'in Alman iş dünyasının ileri gelen liderlerini kendi davasına bağladığı zannedilen Ocak 1932' deki Dusseldorf Sanayi Kulübü toplantısı ile ilgili gerçekleri açığa çıkardı. Bu olay, Alen Bullock, Karl Dietrich Bracher, Erich Eyck ve diğer çok sayıda kişi tarafından büyük sermayenin Hitler tutkusunun delili olarak zikredilmişti.

Ocak 1933'te bir Hitler-Papen görüşmesi vardır ki, bir diğer efsaneye göre Naziler bu görüşmenin sonucunda çok muhtaç oldukları fonları bir iş adamları korsorsiyumundan elde etmiştir. Bu efsane A. J. P. Taylor ve Harvard' dan H. Stuart Huges dahil diğer birçok kişi tarafından yayıldı. Huges 20. yüzyıl Avrupa tarihine dair yıllarca Amerika'daki en popüler ders kitabının yazarıydı. Amerikalı öğrenciler Hitler'in para karşılığında "Alman sanayiine dokunmama politikalarını sürdürmeyi taahhüt ettiği"ni Huges'dan öğrendiler.

En Büyük Mit

Ve daima kayda değer başka mitler de varolagelmiştir.

Hayek'in kitabı, insanları serbest piyasa düzeninin aleyhine çevirmekte diğerlerinden çok daha etkili olan "en büyük efsane" -sanayi devriminde işçi sınıfının hayat şartlarının genel olarak kötüleştiği iddiası- ile uğraşır. Bu efsane çok büyük sonuçlar doğurmuştur. Onu dünya çapında-tarihsel (world-historical) bir olay olarak görmek bir abartma olmayacaktır. Bu efsane, yirminci yüzyılın ilk yarısındaki onyıllar boyunca Birleşik Devletler ve Batı Avrupa üniversitelerinde öğretildi. "Üçüncü Dünya" olarak adlandırılan ülkelerden bu üniversitelere giden birçok öğrenci tarafından da tarihsel gerçek olarak kabul edildi. Bu, şüphesiz, birçok öğrenci için, merkezi planlamayı kendi ülkelerinin modernizasyonunun anahtarı olarak savunmalarının tek sebebi değildi. Ancak bunun, serbest piyasa çözümünün halk kitlelerinin yaşama şartlarını dayanılmayacak kadar kötü hale getireceği fikrinin onların kafasına yerleşmesine yardım ettiği muhakkaktır.

3. Turner, Henry Ashby, Jr. German, *Big Business and the Rise of Hitler*, New York : Oxford University Press, 1985.

Daha önce sanayi devriminin -özellikle J. H. Clapham tarafından yapılan- revizyonist yorumları vardı ve bazı bilim adamları bu yönde çalışıyorlardı. Ancak 1950'lerdeki hakim bakış açısı Hammonds ve Webbs'in katastrofik ve karamsar yorumuydu. *Kapitalizm ve Tarihçiler*; İngiliz sosyal ve ekonomik tarihiyle ilgili, piyasa karşıtı eğilimden uzaklaşma ve yön değiştirmenin başlamasına yardım eden, ufuk açıcı bir çalışmaydı.

"İktisadi teorinin kavramları konusundaki cehalet, tarihçileri her hoş giden eğilime siyasi bir yorum getirmeye sürükledi.. [bu gibi yazarlar] bir devletin veya bir filozofun yardımı olmaksızın kendiliğinden gelişen bir ekonomik sistemi anlamaktan acizdirler" diyen T.S. Ashton yeni bir yorum motifi sağlamıştır.⁴

Kapitalizm ve Tarihçiler şimdiye kadar geniş ölçüde ihmâl edilen veya yeterince takdir edilmeyen bazı hayati noktaları aydınlatmıştır. Erken endüstrileşmenin kara tasviri, esas olarak, parlamenter soruşturmalara liberallerin altını oymaya matuf bir stratejinin parçası olan muhafazakâr politikacıların bir eseri idi. Çok geçmeden bu görev sosyalistlerce devralındı. Gerçekte muhafazakârların ve sosyalistlerin piyasa sistemine karşı ortak cephede yer almaları entellektüel tarihin ilginç bir yönüdür. Saint-Simoncuların teokratik Fransız düşünürlerine güveni ve Thomas Carlyle'in eserlerine Engels tarafından gösterilen beğeni bunun örnekleridir. Bugün bile bu ittifakın devamını küresel serbest ticarete yönelik sağ ve sol muhalefette görmek mümkündür.

Kapitalizm ve Tarihçiler ayrıca bize İngiltere'nin sanayi devriminin ortasında tam bir kuşak süresince bir dünya savaşıyla meşgul olduğunu hatırlatır. Bu, muazzam miktarda sermayeyi emmiş, Hububat Kanunu gibi sınıfsal yasama faaliyetleri yoluyla tüm tüketicilerin yaşama standardını düşürmüş ve pencere vergileri koyan kanunlar, diğer bazı yasama faaliyetleri aracılığıyla daha talihsiz neticeler doğurmuş olan bir savaştır. Ve bu bize hayati bir durum olan nüfus patlamasını hatırlatır.

Nüfus Patlaması sanayileşmeden daha önce başlamıştı. Birçok konuda Hayek'in rehberi olan düşünür Ludwig von Mises önemli kitabı *Die Gemeinwirtschaft* (Toplum Ekonomisi) ile Hayek'in yanısıra Wilhelm Röpke, Lionel Robbins ve diğer bir çok kişiyi serbest piyasa konusundaki sosyalist fantezilerinden vazgeçmeye ikna eden yazardı. Mises kendi şaheseri olan *Human Action*'da (İnsan Davranışı) sanayileşmenin Avrasya'nın büyük kısmını etkileyen nüfus patlamasına cevap ve çözüm olduğunu yazmıştır. Ashton, anlamlı bir şekilde, eğer sanayileşme olmaksızın nüfus patlaması yaşayan bir yer görmek istiyorsanız Kalküta'yı ziyaret edin diye yazmıştır. Bir başkası buna 19. yüzyıl ortasındaki İrlanda'yı da ekleyebilir.

4. Myless Tayler, "The Beginning of Modern British Social History," içinde aktarılmıştır. History Workshop Journal, sayı 43 (Bahar 1997), s.163.

Pazar sistemi tarafından üretildiği iddia edilen dayanılmaz şartların nasıl ortadan kaldırıldığı, efsanenin önemli bir parçasıydı. Şartlar en sonunda nasıl iyileşti?... Verilen cevap şudur: "İşçi sendikaları ve devlet vasıtası ile"

Bu, tabiri caizse, "iktisadi teorisinin temel ilkeleri"nden bihaber olanların "doğal bakış açısı olarak görünüyor, onlar ekonomik olguları Böhm - Bawerk'in izah ettiği gibi "Ökonomisches Gesetz" (Ekonomi kanunu) ile izaha yönelmekten ziyade "Gewalt" yoluyla izah eder.⁵

En önemlileri Oxford'tan Max Hartwell olan birkaç genç bilim adamı Hayek ve arkadaşlarının çalışmasını devam ettirdi. Ancak sanayi devrimi hâlâ yanlış anlaşılmalıdır. Hâlâ eğitilmiş kesimde sosyalistlerin ve sosyal reformcuların kasvetli kapitalizm portresi yaygın biçimde kabul görmektedir. Karl Popper ve İsaiah Berlin gibi 20. yüzyıl liberalizminin meşhur düşünürleri bile korkunç sanayi devrimi fikrine yapışmaya devam ettiler. Öyle görünüyor ki bu yazarların 20. yüzyıl liberalizminde sahip oldukları anahtar pozisyon bu küçük gerçek temelinde haklı olarak sorgulanabilir. Onlar modern dünyanın nasıl oluştuğunu tamamen yanlış anladılar.

"Batı Nasıl Zengin Oldu?"

Bilim adamlarınca çürütülmelerine rağmen benzer efsaneler bugün de yaygındır. Sanayi devrimi efsanesine paralel olarak, Batı'daki ekonomik büyüme sürecine dair uzun süre entelektüel çevrelerde ve az gelişmiş ülkelerdeki siyasal sınıflar arasında güçlü bir destek bulan bir açıklama var. Bu açıklama, Hayek'in bahsettiği "tarihin sosyalist yorumunun" diğer bir parçasıdır.

Bu efsane, Avrupa'nın olağanüstü büyümesini, genel olarak küçük çiftliklerin kamulaştırılması ve yurtiçi işçi sınıfının sömürülmesinin yanısıra emperyalizm, kölelik ve köle ticareti yoluyla sermayenin "primitif birikimi" ile birleşmiş bilim ve teknolojinin aşağı yukarı spontone ilerlemesi ile izah eder. Sonuç açıktır: Avrupa'nın olağanüstü büyümesi köleleştirilmiş ve ezilmiş sayısız milyonların pahasına gerçekleştirilmiştir ve Avrupa deneyimi, az gelişmiş ülkelere bir örnek olmaktan ziyade bir uyarıcı olarak hizmet etmelidir.

Ancak son yıllarda bir muhalif yorum ortaya çıktı. Monolitik bir tahlilin varlığını ileri sürmek yanlış olmakla birlikte, Avrupa'nın büyüme tarihi üzerine çalışan bilim adamlarının birkaçı, belli ayırıcı faktörleri vurgulayan bir yorumda birleştiler. Kolaylık olması açısından, farklılıklarına rağmen, biz onlardan bir düşünce okulu olarak bahsedebiliriz. Bu bakış açısını, yeni kurumsal tarih yaklaşımı olarak veya bu

5. Böhm - Bawerk, Eugen von (1914) "Macht oder ökonomisches Gesetz?", Zeitschrift für Volkswirtschaft, Sozialpolitik und Verwaltung, 23:205-71.

sahadaki en meşhur çalışmalardan birinin ismini kullanarak "Avrupa Mucizesi" yaklaşımı olarak adlandırabiliriz.⁶

Söz konusu "mucize" basit ama önemli bir gerçekten oluşuyor: İnsanoğlu ilk defa Avrupa'da ve Avrupa'dan doğan Birleşik Devletler'de uzunca bir dönem boyunca kişi başına sürekli gelir büyümesini başardı. Bu şekilde, Avrupa toplumu, yeni yüz milyonlarca insanın yaşamasını ve daha önceki dönemlerde büyük insan kitlelerinin tümünü etkileyen ümitsiz sefaletten nüfusun bir bütün olarak kurtulmasını sağlayarak "Malthusyen tuzak"ı atlattı. Cevabı aranması gereken soru, bunun neden Avrupa'da olduğudur.

Bu yeni modele katkı sağlayanlar sosyalist açıklamayı reddeder. Uzmanlık alanları olan mukayeseli iktisat tarihinin metoduna uygun olarak, bu yazarlar, Avrupa'nın kalkınmasının orjinini Avrupa'nın diğer kültürlerden farklılığında aradılar. Onların, neden Avrupa sorusuna, bir ölçüde, cevapları şudur: Çünkü Avrupa göreceli olarak siyasal sınırlamalardan azadeydi. Jean Baechler'ın anlamlı sözlerinde vurguladığı gibi: "Ekonomik etkinliğin azamileştirilmesinin ilk şartı sivil toplumun devletten azade olmasıdır... Kapitalizmin yayılması kaynağını ve varlık sebebini (raison d'être) siyasi anarşiye borçludur."⁷

Avrupa'nın göreceli özgürlüğü ve ekonomik başarısı arasındaki sıkı bağlantı fikri, şüphesiz, Max Weber ve Henri Pirenne gibi yazarların yanı sıra, 20. yüzyılda Hayek'in temsil ettiği 19. yüzyıl Whig tarihsel geleneğine kadar geri götürülebilir. Hatta, Manfred Streit bu fikrin çekirdeğini Edward Gibbon'ın *Decline and Fall of*

6. Şimdiye kadar konuya ilişkin çok büyük bir literatür oluşmuştur. Ana çalışmalardan bazıları şunlardır: J. L. Anderson, Explaining Long Term Economic Change, London: Macmillan, 1991; Jean - Baechler, The Origins of Capitalism, Barry Cooper (tr.), Oxford: Basil Blackwell, 1975; idem, Le Capitalisme, 1, Les Origines, 2, L'economie capitaliste, Paris: Gallimard, 1975; Peter Bernholz, Manfred E. Streit, and Roland Vaubel (der.), Political Competition, Innovation, and Growth : A Historical Analysis, Berlin, Springer, 1998; E. L. Jones, The European Miracle. Environments, Economics, and Geopolitics in the History of Europe and Asia, 2. baskı, Cambridge: Cambridge University Press, 1987; idem, Growth Recurring. Economic Change in World History, Oxford: Oxford University Press, 1988; Paul Kennedy, The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflict 1500-2000, New York: Random House, 1987; Deepak Lal, Unintended Consequences: The impact of Factor Endowments, Culture, and Politics on Long-Run Economic Performance, Cambridge, Mass.: MIT Press, 1998; David S. Landes, Unbound Prometheus: Technological Change and Industrial Development in Western Europe from 1750 to the Present, Cambridge: Cambridge University Press 1970; idem, The Wealth and Poverty of Nations: Why Some Are So Rich and some So Poor, New York: W.W. Norton, 1998; Douglass C. North, Structure and Change in Economic History, New York: Norton, 1981; Richard Pipes, Property and Freedom, New York, Knopf, 1999; Nathan Rosenberg, and L.E. Birdezell, Jr., How the West Grew Rich. The Economic Transformation of the Industrial World, New York: Basic Books, 1986; Erich Weede, Asien und der Westen: Politische und kulturelle Determinanten der wirtschaftlichen Entwicklung, Baden- Baden, Nomos, 2000.

7. Baechler, *Origins of Capitalism*, s. 77, 113, vurgular orijinalinde.

the Roman Empire (Roma İmparatorluğu'nun Gerilemesi ve Çöküşü)(1788) isimli eserinde bulur.

Yirminci yüzyıl'ın ortasında, Ludwig von Mises aşağıdaki ifadeleri yazarken bu fikrin özünü sunmaktaydı :

"Özgürlük fikri daima Batı' ya özgüdür ve ona özgü olmuştur... Doğu başlangıçtan beri var olan devletten azade olma fikrinden mahrumdu... Doğu despotların keyfilğini asla sorgulamadı. Ve en önemlisi, vatandaşların özel mülkiyetlerini tiranların el koymalarına karşı koruyacak legal çerçeveyi hiç oluşturmadı."⁸

Ancak, nihai olarak ayrıntılı paradigmayı üreten fikir çizgisinin 1960' ların sonunda muğlak bir şekilde kısmen onu ifade eden John Hicks ile başladığı söylenebilir. Bir İktisat Tarihi Teorisi'nde (A Theory of Economic History), Hicks ekonomik kalkınmanın ticari evresinin yayılmasının -mülkiyetin korunması ve sözleşmelerin uygulanmasını- saydı ve "temel gerekleri"ni ortaya koydu ve ekledi :

"Ticaret ekonomisi, ilk evresinde, siyasi otoriteden bir kaçış idi -kendi siyasi otoritesini kurduğu dönemler hariç. Daha sonra, Orta Evrede, şeklen geleneksel siyasi otoriteye itaate dönüş yaptığında, geleneksel siyasi otorite onu kontrol için gerekli gücü kaybetmişti."⁹

Hicks'in izahatı, bununla birlikte, fazlasıyla şematikti. Dahası kendisini ekonomik analiz ile sınırlandırmış ve siyasi, dini, bilimsel ve diğer faktörleri bile bile ihmal etmişti.

Özel Teşebbüs ve Ademi Merkezi İktidar

Hicks ile aynı dönemde, Harvard'dan David Landes, daha yeni bir bakışın esaslarını tasarlıyordu. Landes, *Zincirsiz Prometheus* (Unbound Prometheus) isimli eserinde Avrupa'yı diğer medeniyetlerden farklı kılan iki faktörün altını çizmiştir: "Özel teşebbüsün çapı, etkinliği, insan gücünün ve maddi çevrenin rasyonel kullanılmasına atfedilen yüksek değer". Landes'in bakışında "Özel teşebbüsün Batı'daki rolü belki de biriciktir: o, herhangi diğer bir faktörden daha fazla, modern dünyayı oluşturmuştur."

Ancak, özel teşebbüsün gelişip serpilmesine izin veren ne idi ? Landes yeni bir yorum için hayatı olan şu şartı göstermiştir; Avrupa'nın radikal adem-i merkeziliği.

Bu hayatı rolü nedeniyle çoklu rekabetçi siyasî yönetimler (ki bunların karşıtı Doğu'nun veya Antik Dünya' nın herşeyi kapsayan imparatorluklarıdır) bağlamında iktidar *enstrümanı ve ebesi olarak* Batı'da özel teşebbüs, örneği ve eşi olmayan bir sosyal ve siyasal hayatiyete malik oldu.

8. Ludwig von Mises, "The Idea of Liberty is Western," idem, *Money, Method, and the Market Process*, içinde, Richard M. Ebeling (der.), Norwell, Mass.: Kluwer, 1990, s. 303, 311.

9. John Hicks, *A Theory of Economic History*, Oxford: Oxford University Press, 1969, s. 33, 100.

Ekonomik büyümenin bir ön koşulu, mülkiyet haklarının daha iyi tanımlanması ve siyasal otoriteye karşı savunulmasıydı. Landes, örneğin, vergi veren sınıfları temsil eden meclislerce gözetilip denetlenen Avrupa usulü düzenli vergilendirmeye atıfta bulunur. O, bunu "Cezaların ve müsaderelelerin sadece hızlı bir gelir kaynağı değil, aynı zamanda bir sosyal kontrol aracı -yeni zenginlerin ve yabancıların hak iddialarını frenleme ve onların kurulu iktidar yapısına meydan okuyuşlarını köreltme aygıtı- olduğu Büyük Asya İmparatorlukları ve Ortadoğu'nun Müslüman devletleri"nde hakim olan "müsadere" sistemiyle karşılaştırır.¹⁰

Zincirsiz Prometheus'un giriş sayfalarında özetlenen Landes'in anlayışı yeni ekonomi tarihçi okulu tarafından ayrıntılı şekilde izah edildi.

Bu düşünce akımına katkıda bulunanlara Avustralya'lı E. L. Jones, Jean Baechler, Nobel ödülü sahibi Douglass C. North, Stanford'dan Nathan Rosenberg ve Bonn Üniversitesi'nden L.E. Birdzell ve Eric Weede dahildir. Harvard'lı Rusya tarihçisi Richard Pipes kendi uzmanlık alanında bir tema geliştirdi ve UCLA' den Deepak Lal da bazı konularda bu düşünce okuluna yakındır.

Batı tarihinin kapsamlı bir yorumu olan bu araştırmaların neticesi aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

Coğrafi faktörlerin bir rolü olmakla birlikte, Batının kalkınmasının anahtarı şu gerçekte bulunabilir: Avrupa hem tek bir medeniyet oluşturmaktaydı -Lâtin Hıristiyanlığı- hem de aynı zamanda radikal bir biçimde adem-i merkezi idi. Avrupa bir üniversal imparatorluğun kontrolünde olmak yerine bölünmüştü ve bundan dolayı rekabet içindeki güçler ve hakimiyet alanlarından oluşmaktaydı.

Roma'nın yıkılışından sonra bu Kıta'dan hiçbir evrensel imparatorluk ortaya çıkamadı. Bu Jean Baechler'ın büyük "non-event" (olmayan olay) diye isimlendirdiği, Avrupa'nın kaderini belirleyen şeydir. Evrensel bir imparatorluğun hegemonyası tecrübesi yerine, Avrupa bir krallıklar, prenslikler, şehir devletleri, dini (kiliseye ait) nüfuz alanları ve diğer siyasi (varlıklar) mozayığı olmaya doğru gelişti.

Siyasî birlikten çıkış imkanı, coğrafi küçüklük ve özellikle kültürel benzerlik yoluyla kolaylaştırıldı. Bu durum, siyasi gücün tabiatını değiştirmeye ve onu "kafese tıkmış bir vahşi" ye dönüştürmeye çok yardımcı oldu.

İktidarın adem-i merkezileşmesi, ayrıca, çeşitli Avrupa siyasî yönetimlerinin iç düzenlemelerine işaret etmektedir. Burada iki ilave özelliğin temel bir rol oynadığı düşünülür: Köklerini devlet hizmetinden ziyade feodal sözleşmeden alan asalet üreten feodalizm ile bağımsız ve uluslararası güce sahip bir kilise. Belli krallıklar arasındaki egemenlik mücadelesi temsil organlarının vücut bulmasına yol açtı ve prensler tebaalarına ver-

10.Landes, *The Unbound Prometheus*, s. 14-15. O, bu fikirleri son zamanlarda, *The Wealth and Poverty of Nations: Why Some Are So Rich and Some So Poor*, New York, W. W. Norton, 1998, eserinde geliştirdi.

meye icbar edildikleri haklar berati (Magna Carta bunların en iyi bilinen örneğidir) tarafından sık sık ellerinin bağlandığını gördüler. Sonunda Avrupa'nın görece küçük devletlerinde bile güç mülkler, mahalleler, beratlı kentler, dîni cemaatler, sınıflar, üniversiteler v.b. arasında, her birinin özgürlükleri garanti edilmiş şekilde dağıldı. Hukukun hakimiyeti kıtanın büyük bir kısmında en azından biçimsel olarak tanındı.

Bu nedenle, Avrupa mucizesinin temelinde, Jones'ın ifadeleri ile, "hükümetin vergi konusundaki yağmacı tavrının azaltılması" ve "siyasi arenadaki rekabetçilik yoluyla keyfiliğin sınırlanması"nın yattığına dair genel bir uzlaşma vardır. Hükümete atfen kullanılan "vahşi" ve "yağmacı" terimlerinin ne kadar sıklıkla bu literatürde tekrarlandığını aklıma gelmişken not etmeliyim. Özel mülkün daha serbest bir şekilde satışı (elden çıkarılabilmesi) ile süregiden yeniliklerin (buluşların) pazarda sınılanması imkânı hasıl oldu. Burada da "kurumsal rekabeti" üreten rekabetçi devlet-sistemine faydalı olduğunu kanıtlamıştır. Avrupa ulusları, eski usullerden üretken bir kopuşu ve yenilik için fırsatları garanti edecek bir tarzda "kaynakları ve özgürlükleri kapsayan kesin prospektüslere sahip bir dizi ortak hisseli şirketler " gibi işlediler. Beratlı kentler ve özgür şehirlerde, kargaşa yaratıcı değişim ve büyümeye geleneksel olarak karşı duran sosyal kuvvetleri etkisizleştirmeye muktedir fabrikatörlerden, kapitalistlerden ve tüccarlardan oluşan yeni bir sosyal sınıf yükselmişti.

Nihaî olarak, ekonomi, nispeten kısa dönemler hariç dünyanın başka bir yerinde bilinmeyen bir otonomi düzeyini elde etmeyi başardı. Jones'ın yazdığı gibi:

"Avrupalı biçimi içinde iktisadi kalkınma özel mülkiyete ilişkin tüm özgürlüklerin keyfi siyasi eylemlerin üzerinde tutulmasını gerektiriyordu. Malların ve üretim faktörlerinin el değiştirmesinin serbest olması gerekiyordu. Eğer fiyatlar hangi malların ve hizmetlerin gerçekten nerede ve ne miktarda talep edildiğini gösteren çarpıtılmamış işaretlerse, onların şartsız değiş tokuş vasıtasıyla oluşması lüzumlu-
luydu."¹¹

Bu genel yaklaşım Yale'den Paul Kennedy, Chicago'dan William MacNeill ve Oxford'dan J. M. Roberts ve diğer bazı bilim adamlarınca önemli çalışmalara dahil edildi.

Ve, buna rağmen, hâlâ, bunların herhangi birinin Avrupa, Birleşik Devletler ve Kanada'daki üniversite ve liselerde öğrenci eğitimine yansıtıldığına dair çok az kanıt vardır. Bu neden böyledir?

"Anti-Kapitalistik Zihniyet"

Çoğu tarihçinin anti-kapitalist önyargısı birçok ülkede çok açık bir şekilde görülmektedir. Amerika Birleşik Devletler'de, örneğin, zaman zaman bazı nedenlerle

¹¹Jones, *The European Miracle*, s.85.

tarihçilere anket uygulanarak "En büyük başkanlar hangileridir?" sorusu yöneltilir. Yirminci yüzyılın başkanları içinde Franklin Roosevelt, rutin olarak, en büyük başkan çıkar, Woodrow Wilson ve Harry Truman ve hatta - mirable dictu - Lyndon Johnson "büyüklere yakın" olarak sıralanırlar. Onların dış politikadaki (kuşkulu) başarıları bir yana, Amerikalı tarihçiler bu yönetimlerin "ilerici" özelliğine derin bir şekilde hayranlık duyar.

Ancak, Max Hartwell'in ifade ettiği üzere: özel mülke ve serbest pazara karşı "tarih kendinden takviyeli önyargı bataryasının sadece bir ögesidir". Edebiyat, ekonomi, felsefe, sosyoloji ve diğer konularda, öğrenciler mütemediyen bir noktada birleşen yorumlara ve yaklaşımlara -Özel girişimin kötülüğü ile devlet müdahalesinin ve devlet destekli işçi sendikacılığının fazileti -maruz bırakılıyor. Hartwell "Okulların ve üniversitelerin resmî eğitimde yaydığı şeyi "özellikle kiliseler, yaratıcı sanatlar ve kitle iletişim araçları gibi "diğer birçok kurum takviye eder", demektedir.¹²

Böylece tarihçilerin anti-kapitalizm sorunu, entellektüellerin anti-kapitalizmi sorununa dahil olur. Hayek'in derlediği kitapta Bertrand de Jouvenel'in makalesinde ele alınan konu budur.¹³

De Jouvenel, entellektüellerin işadamlarına düşmanlığının iki kesimin tamamen farklı ve çatışan yargılara sahip olmalarından kaynaklandığını ileri sürer. İşadamların özdeyişi (motto) "müşteri daima haklıdır" dır. Öte yandan, entellektüel, toplumda egemen fikrin ağırlığına karşı bile olsa kendi alanının en yüksek standartlarını korumayı hedefler. De Jouvenel'e göre, entellektüelin işadamına ve yaşama tarzına düşmanlığı da bu nedenledir.

Fakat hikâyenin tümü bu değildir. Demokratik refah devletlerinde, politikacıların ve bürokratların üstünlüklerini korumaya çalışmaktan ziyade kamuya hizmet etmeleri -halk ne istiyorsa onu vermeleri- beklenir. Ancak entellektüellerin husumeti demokrasiye, refah devletine veya onun liderlerine ve görevlilerine yönelmez. Daha ötesi, herhangi bir "hegemonik" değer ve yargı standardını reddeden ve mükemmellik iddiasında bulunmayan postmodern entellektüeller de kapitalizmi açıkça karalamaya devam ediyor.

Yıllar boyunca entellektüellerin önyargısı birçok önde gelen liberal düşünürün dikkatini çekmiştir. Joseph Schumpeter'in teorisi kendine özgü bazı parlak kavrayışlar içerir.¹⁴

12.R.M. Hartwell, *History and Ideology*: Menlo Park, Cal.: Institute for Humane Studies, 1974, s.11-12

13.Bertrand de Jouvenel, "The Treatment of Capitalism by Continental Intellectuals" Hayek, der., *Capitalism and the Historians* içinde, s. 93-123.

14.Joseph A. Schumpeter, *Capitalism, Socialism, and Democracy*, 3. baskı, New York: Harper, 1950, s. 131-53.

"Kapitalizm, ölüm cezasını ceplerinde taşıyan hakimler tarafından yargılanmaktadır". Değişen tek şey iddianamedir. Sürekli değişen iddianame entellektüellerce tekrar tekrar sunulmaktadır. Çoğumuz Schumpeter'in iddiasının gerçekliğini anlamaya yetecek kadar uzun yaşadık.

Varoluşlarını piyasa düzeninin üretkenlik ve özgürlüğüne borçlu olan entellektüeller "özgürlüğü kapitalist toplumun temellerini kemirmek için" kullanırlar. Bunu kapitalist toplumun özünde var olan eleştirel akılcılık tarafından desteklenen daimi bir kemirme olarak görürler.

Schumpeter'e göre, entellektüellerin kapitalizm düşmanlığı, büyük ölçüde, yüksek öğrenimin aşırı genişlemesiyle izah edilebilir. Çok fazla sayıda genç insan üniversiteye gitti, okudu. Bu, işsiz veya yarı işsiz eğitilmiş sınıflar yarattı. Bu insanların çoğu "profesyonel işlerde zorunlu olan istihdam edilebilirliği elde etmediğinden kol gücüne dayalı mesleklerde fiziksel olarak istihdam edilemez" hale geldiler. Entellektüellerin bu zayıf sosyal pozisyonu, içerleme ve sosyal eleştiriye yol açan hoşnutsuzluğu besledi.

Schumpeter'in iddiasının büyük bir yararı, Vilfredo Pareto'nun gördüğü şeye, radikalizm ve devrim sosyolojisinin kalıcı bir özelliğine dikkat çekmesidir: Hükümet işleri peşinde koşma. Eğitimin fazla genişlemesiyle büyüyen bir "entellektüel proletarya", bürokratik pozisyonlar elde etmek için yapılan baskı ve devrim arasındaki bağlantı 19. yüzyılın ilk yarısında Batı Avrupalı araştırmacıların ortak gözlemi idi. Daha sonraki "devrimci" hareketler, ister sağdan ister soldan olsunlar, geniş çapta büyük devlet istihdam kurumuna saldırının ideolojik kamufleji olarak görülebilir.

Bu bakış açısından, refah devleti "kapitalizmi kurtardı" yolundaki iddiayı iyi anlarız. Refah devletinin başardığı şey, 19. yüzyıldaki gibi bir devrimci saldırı olmaksızın, (esas olarak) orta sınıf için asla bitmeyen devlet (kamu) görevleri kaynağı temin etmektir.

Gördüğüm kadarı ile, Schumpeter'in analizindeki ana kusur, problem olanın işsiz entellektüeller değil, çalışmakta olan entellektüeller olmasıdır. Uygun iş bulamayan entellektüeller belli durumlarda devrimci hareketler için asker temin edebilir, ancak bunlar tarihsel olarak çok önemli değildir. Emile Zola, Gerhart Hauptmann, Bernard Shaw, John Dewey ve benzerleri entellektüel dünyada nadiren "istihdam edilemez" idiler. Bugün tüm ileri ülkelerin kitle iletişim araçlarının yıldızlarını -ABD televizyonlarının yılda 3 veya 4 milyon dolar kazanan haber spikerlerini örnek verebilirim- "kapitalist sistemin bir nevi vahşi eşitsizliği"nin mahsulü olarak gösterebilirim. Bu gazeteciler özel mülkiyet ve serbest piyasa sisteminin kendine özgü değişmez "kemirgenleri"dir. Sorun daha çok, neden bu kadar başarılı ve son derece etkili entellektüellerin serbest piyasa ekonomisinin mızımız tenkitçileri olduklarıdır.

Profesör Hayek, "Tarih ve Siyaset" makalesinde de "Entellektüeller ve Sosyalizm" gibi diğer makalelerinde de açıkça ortaya koyduğu üzere, bu sorunun cevabıyla yoğun bir şekilde ilgilenmiştir. Hayek için, son tahlilde, entellektüeller insanlığın yasa yapıcılarıdır.

Bütün bunlarla birlikte, Hayek' in entellektüellere dair görüşü mülteftikâr derecede yumuşaktır: Hayek'e göre entellektüellerin fikirleri genel olarak "samimi kanaatler ve iyi niyetler" tarafından belirlenir. Metodolojiye dair karakteristik vurgusu ile Hayek, pazar ekonomisine karşı başkaldırının, Fransız pozitivistizminin yükselişine dair *Bilimin Karşı Devrimi* (The Counter-Revolution of Science) isimli çalışmasında uzun uzadıya tahlil ve teşhis ettiği hatalardan -bilimselcilikten- kaynaklandığını düşünür.

Mühendislik tekniklerinin uygulanması ile, tüm insan eylemlerinin yönünü belirleyen, tek ve tutarlı bir planın, birçok mühendislik işinde olduğu gibi sosyal hayatta da başarılı olması beklentisi-ihtimali, doğal bilimlerin başarılarıyla gözleri kamaşmış olanların çoğunu baştan çıkartmaya yeterlidir.¹⁵

Hayek ayrıca "mühendisler gibi fiziksel bilimlerde eğitilmiş zihinlerin, gözden kaçırılmayacak, tasarlanarak yaratılmış derli toplu bir düzeni spontane büyümenin sonuçlarına tercih etme eğilimine" atıfta bulunur. İtiraf etmeliyim ki, bu muhakemeyi ikna edici bulmuyorum. Amerika Birleşik Devletleri, Batı Avrupa veya diğer yerlerdeki üniversite profesörleri arasında yapılan siyasi görüş anketlerinde ortaya çıkan sosyalist görüşlerin fiziksel bilimciler arasında insani bilimler çalışanlara göre daha yaygın olduğu sonucu gayet şüpheli görünmektedir.

Schumpeter, *Kölelik Yolu* (The Road to Serfdom)'nun eleştirisinde, Hayek'in kendi muhaliflerine karşı "aşırı nazik" olması nedeniyle onlara "entellektüel hatanın ötesinde bir şey"i hemen hemen hiç atfetmediğini söyler. Schumpeter "ifade edilmesi gereken önemli noktaların 'açık konuşmak'sızım ifade edilmesi mümkün değildir" der.¹⁶

Doğal bilimlerin başarısından hareketle merkezi planlamanın gerekli olduğunu iddia eden pozitivist entellektüellerin durumuna gelince: Bu yanlış çıkarım basit bir entellektüel hata değildir; entellektüellerin iktidara gelme arzuları tarafından geniş ölçüde teşvik edilmiştir. Bu düşünce George Stigler ve diğerleri tarafından ileri sürülmüştür.

Harvard'dan Richard Pipes Sovyet komünizminin Batılı binlerce entellektüele cazip görünmesinin ilginç bir açıklamasını yapar: Bu da, Sovyet komünizminin Jakobon diktatörlükten beri kendileri gibi entellektüellerin -Lenin, Trotsky ve di-

15. F. A. Hayek, *Studies in Philosophy, Politics, and Economics*, Chicago: University of Chicago Press, 1967, s. 187.

16. Joseph A. Schumpeter, "Review of The Road to Serfdom", *Journal of Political Economy*, cilt. 54, no. 3, (Haziran), s. 269.

ğerleri- iktidar dizginini ele geçirdikleri ilk hükümet olmasıydı. "Sovyet Rusya' da" der Pipes "entellektüeller kapitalistleri kamulaştırabiliyor, siyasi muhalifleri idam edebiliyor ve muhalif fikirleri susturabiliyordu."¹⁷ İşte bu Batı'da bir çok entellektüeli cezbediyordu.

Diğer, Daha İnandırıcı Açıklamalar

Schumpeter pazar karşıtı entellektüellere karşı "aşırı nazik" olmayı reddetmişti. Peki, Ludwig von Mises hakkında ne söyleyeceğiz ?

Mises, anti-kapitalist entellektüel tavrın kaynağı olarak, sık sık kıskanmaya yönelik kişisel motivasyonlara -içerlemeye ve şiddetli hasete- vurgu yapmıştır. Bu yaklaşım Mises' in anti kapitalist anlayışı açıklama girişimlerinin en iyisi olarak bilinmesine rağmen, onun bir ikinci ve daha verimli yaklaşımını dikkatinize sunabilirim. "Ekonomik Teoriye Direnişin Psikolojik Kökleri"¹⁸ isimli bir erken dönem makalesinde Mises, para kazanmayı kötü bir şey olarak damgalayan Batılı ahlâk geleneğine ateşli bir saldırı başlatmıştır. Mises para kazanmayı hor görmenin Batı kültüründe derin bir şekilde kök saldığını ifade eder. Bu, kapitalistlere, ticarete ve spekülasyona karşı düşmanlığın da köküdür. " Bu düşmanlık bugün tüm kamusal hayatımızı, siyaseti ve yazılı edebiyatı belirler". Bu düşmanlık bir sınıf ahlâkının doğal sonucudur -özellikle yaşadıkları koşullar vasıtasıyla, pazardan, vergilerden korunmuş sınıfların ahlâkı. Günümüzde, bu, "girişimcilere, kapitalistlere ve spekülâtlörlere" "nefret ve tahkir" ile bakan "papazlar, bürokratlar, profesörler ve subaylar" tarafından üretilen bir ahlâktır.

Bu tahlil iktisaden başarılı olanlar arasında, hatta özel sektörde, -çünkü "hiç kimse dominant bir ideolojinin gücünden kaçamaz"- sık sık karşılaşılan pazar karşıtı tavırları açıklamaya yardım eder ve özelde çok az kişi Max Hartwell' in bahsettiği bu yüksek öğrenim deneyiminden, anti-kapitalist bataryaların tek hedefe yönelmiş boyun eğdirme ateşinden kaçabilir. Bu Misesyen yorum esas olarak Eugen Richter'inki ile aynıdır. Bu büyük Alman liberali, Friedrich Naumann'ın Nationalsozialer Verein (Nasyonal Sosyal Kulübü)'nü "die Pastoren - und Lehrerverein" (Din adamlarının ve öğretmenlerinin kulübü) olarak görmüştür. Naumann onların, pazarı yeterince anlamamalarının, gelirlerinin pazarın meydan okuyuşlarına karşı korunmuş olması yüzündendir diye düşünür.¹⁹

17.Richard Pipes, *Russia Under the Bolshevik Regime*, New York: Alfred Knopf, 1993, s. 202.

18." Die psychologischen Wurzeln des Widerstandes gegen die nationalökonomisch Theorie," Ludwig von Mises, *Grundprobleme der Nationalökonomie*, Jena: Gustav Fischer, Lucius içinde, s. 170-88.

19.Bkz. Ralph Raico, *Die Partei der Freiheit: Studies zur Geschichte des deutschen Liberalismus*, Stuttgart, Lucius and Lucius, 1999, s. 227.

Bu kadar çok profesyonel tarihinin Hitler ve Alman Büyük İşdnyası'na dair eski miti neden böyle itirazsı bir biçimde kabul ettiklerini ortaya koyan araştırmaları Hanry Ashby Turner'a yol gösterdi. Turner'ın cevabı şudur : "Kısaca nyargı, başka durumlarda son derece titiz olan tarihçilerin bile büyük iş dünyasının siyasi rolüne dair tavırlarında tekrar tekrar aıĝa çıkar." Turner bu önyargıyı açıklamaya teşebbüs eder:

Profesyonel tarihçilerin genel olarak iş dünyası ile ilişkileri ya çok azdır ya da hiç yoktur. Birçok entellektüel gibi onlar da büyük iş dünyasını güvensizlik ve kmsemeye görme eĝilimi taşırlar... Kendilerini işdnyası topluluĝu ve Nazizm arasındaki ilişkiyle alkalı görenlerin hemen hepsi siyasi sempatileri bakımından bir dereceye kadar solda veya en azından merkez solda yer aldıklarından dolayı, büyük iş dünyasını... Nazizmin yükselişiyle alkalı göstermenin baştan ıkarıcılıĝına karşı direnmeyi zor buldular. Konu ile alkalı bazı yayınlardaki kasten çarpıtılmış rakamlara raĝmen, oĝu tarihinin bu ciltte deĝinilen efsanelerden etkilenmeye aıklıĝı entellektüel sahtekrlıĝa deĝil, daha ziyade, geçmiş ile hesaplaşma girişimlerini saktatlayan bir tür n yargıya atfedilebilir.²⁰

Belki Turner'ın açıklamasının diĝer bir biçimde ifadesi (Jon Elster tarafından geliřtirildiĝi gibi) Marksist ideoloji kavramının birkaç unsurundan biri açısından yapılabilir: Sosyal ilişkilerin bireysel anlaşılması daima, birey zorunlu olarak "bütünü parçanın bakış açısından" hareketle anlayacaĝı için, bireyin kendisinin bu gibi ilişkiler aĝında işgal ettiĝi belli bir pozisyon tarafından çarpıtılmıştır.²¹ Bu Şekilde grldĝnde, problemin kökü, görüşleri gerçekte bütün diĝer entellektüelleri etkileyen akademik entellektüelin sosyal pozisyonunda, yaşama tarzında yatmaktadır. Aslında o, -Mises'in bakışını tekrarlırsak- saĝlama baĝlanmış bir gelir kaynaĝı ile -genellikle vergilerden saĝlanan, ancak bu durum bir tür garantili baĝıřlara benzeyen gelirlerle- yaşamaya alışmış eski kafalı biridir. Gerçekte o, kapitalistlerin, girişimcilerin, tüccarların ve spekulatrlerin, pazar aracılıĝı ile yaşayan ve ölen insanların yaşama tarzlarını nadiren anlar ve takdir eder. Bu Şekilde problem öyle çok fazla kıskançlıktan kaynaklanan kişisel motivasyon problemi deĝil, sosyal olarak belirlenmiş çarpık bilişim (cognition) problemi haline gelir.

Buna karşı, bütün insanlar içinde, sosyal olarak empoze edilmiş krleticilerden kendilerini kurtarmak ve serbest piyasa düzenini gerçekte olduĝu gibi görmek için gayret sarfetmek zorunda olanlar akademik entellektellerdir diye itiraz edilebilir. Ancak, entellektüellerin açıkça bu zorunluluĝa uygun davranmaması, üzerinde dřndĝmz problemin diĝer bir biçimde ifadesidir.

20. Turner, *German Big Business and the Rise of Hitler*, s. 350-51.

21. Jon Elster, *Making Sense of Marx*, Cambridge: Cambridge University Press, 1985, s. 476, 487-90.

Eksiksiz Bir Araştırma Özgürlüğü İçin Çığlık

Sonuç olarak, bir otantik liberal için acil bir endişe kaynağı olması gereken bir konuya dönüyorum: tarih konusunda legal olarak izin verilebilir araştırma alanlarının hızla daraltılması ve bir çok kendine özgü demokratik ülkelerde popüler olmayan fikirlerin açıklanmasının yasaklanması...Bu, Profesör Radnitzky'nin bazı makalelerini hasrettiği bir konudur. Eğer Radnitzky'nin bilimsel veya sosyal ilerlemenin önşartı olarak eksiksiz araştırma özgürlüğüne bağlılığı hesaba katılırsa konu üzerinde ısrarla durmasının haklılığı anlaşılır.

Halen, İsviçre, Almanya ve Fransa dahil bazı Batılı uluslarda kitaplar üzerinde, örneğin İkinci Dünya Savaşı'nın belli tehlikeli olaylarına ve benzer tabiattaki diğer sorunlara dair standart bakıştan sapan kişilere verilecek kriminal cezaları düzenleyen, kanunlar vardır. Böyle heretik (sapmış) düşünceleri açıkladıkları için bireyler cezalandırılmakta, hapsedilmekte veya kendi yurtlarını terke zorlanmaktadır.

Araştırmacılar tarafından açıklanmış görüşlerin ne kadar acı verici veya araştırmaların amacının ne kadar sorgulayıcı olduğuna bakmaksızın, bir gerçek tebellür etmiş olarak kalır: Özellikle Hayek, ve geriye doğru John Stuart Mill, Benjamin Constant, Wilhelm von Humboldt ve büyük geleneğin tüm geriye kalan mensupları dahil hiçbir klâsik liberal, şimdi birçok demokraside rutin olmuş olan siyasi görüşlerin veya araştırma alanlarının bastırılması uygulamasını asla tasvip etmezdi.

Bu gibi devletlerin kendilerini Rechtsstaat (Hukuk devleti) diye isimlendirmeye devam etmeleri bir skandal ve taklittir. Daha iyi bir tanım Profesör Radnitzky tarafından yapılandır: Onların hepsi sadece Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin yumuşak (DDR-light) bir versiyonudur -eğer hâlâ değilse-, -eğer hâlâ olmadı iseler - bu süreç içindedirler.

Çeviri: Mehmet N. TANILIR

* "Capitalism and Historions: Myths About Capitalism", Hardy Bo willon (ed.), *Do Ideas Matter?*, Brussels: Certer for New Europe, 2001, s. 83-102.